

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 253/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Perttu Wasenius, puolustusministeriö
- rikostarkastaja Pekka Vasara, keskusrikospoliisi
- toimialajohtaja Jari Panhelainen, Senaatti-kiinteistöt
- hallintojohtaja Asko Harjula, Huoltovarmuuskeskus
- johtava asiantuntija Mika Susi, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Energiateollisuus ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen keskeinen sisältö. Ehdotetussa lainsäädännössä toimivaltaisille viranomaisille luodaan valtuudet puuttua kiinteistöjen luovutuksiin niissä tapauksissa, joissa taustalla voidaan arvioida olevan maamme turvallisuutta uhkaavia tavoitteita. Ehdotettu sääntely vastaa samankaltaiseen turvallisuusuhkaan kuin laki ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta (172/2012). Talousvaliokunta on tarkastellut ehdotettua lainsäädäntöä toimialansa mukaisesti yhtäältä huoltovarmuuden ja toisaalta markkinoiden toiminnan näkökulmasta. Valiokunta pitää ehdotettua lainsäädäntöä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana.

Kansallisen kokonaisturvallisuuden tilanne on muutoksessa. On nähtävissä merkkejä siitä, että yksityiset ja valtiolliset toimijat ovat alkaneet ottaa käyttöön täysin uusia keinoja henkilöihin, päätöksentekoon ja yhteiskunnan teknisiin perusrakenteisiin vaikuttamiseen. Siksi on välttämä-

Valiokunnan lausunto TaVL 62/2018 vp

töntä, että myös vastatoimia kehitetään, vaikka se jossain määrin voisi hidastaa kansainvälistymistä eri muodoissaan.

Lainsäädännön toimivuuden kannalta on keskeistä, että viranomaiset onnistuvat havaitsemaan kiinteistöjen luovutusten massasta ne tapaukset, joissa luovutukseen on välttämätöntä puuttua. Ulkomaalaisten tekemiä hankintoja on kuitenkin kokonaisuutena arvioiden varsin rajallinen määrä, eikä niiden seuranta edellyttäne viranomaistoimien laajamittaista uudelleenjärjestelyä.

Huoltovarmuus. Huoltovarmuuden kriittiset toimijat ovat pääsääntöisesti yksityisiä ja niitä on paljon; Huoltovarmuuskeskuksen ylläpitämässä kriittisten toimipaikkojen luettelossa on noin 1 500 kohdetta. Suurin osa luetteloon kuuluvista kohteista on taajamissa, joissa ne eivät tarvitse erityisiä suoja-alueita turvakseen. On kuitenkin joitakin logistiikan ja energiansiirron ydinalueita, jotka olisivat tietyissä turvallisuustilanteissa potentiaalisia erikoisoperaatioiden kohteita. Tarvetta näiden suojaamiseen tulee arvioida säännöllisesti ja toimintaympäristön muutokset huomioiden.

Esitetty laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi sisältää myös lunastuksen huoltovarmuuden perusteella. Jos lunastus tällaisessa tapauksessa rahoitettaisiin huoltovarmuusrahastosta, olisi menettely erilainen kuin hallituksen esityksessä on kuvattu. Tämä ei kuitenkaan aiheuta muutostarpeita ehdotettuun sääntelyyn.

Markkinoiden toimivuus. Talousvaliokunta pitää hyvänä, että ulkomaisiin investointeihin suhtaudutaan lähtökohtaisen positiivisesti ja mahdollisia uhkia lähestytään ennaltaestävyyden ja vähemmän haitan periaatteen näkökulmasta. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että markkinavaikutusten minimoimiseksi niistä alueista, joihin voi kohdistua kansallisen turvallisuuden perusteella toteutettavaksi tuleva lunastusmenettely, tulisi olla ennakolta saatavilla tietoa. Talousvaliokunta pitää lähtökohtaisesti ongelmallisena, että Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta kriittisten kohteiden sijaintitiedot olisi avoimesti ja kootusti identifioitu. Tämän tyyppisen tiedon asiakirjajulkisuus voisi myös mahdollistaa keinottelun lunastusmenettelyn käynnistämiseksi.

Talousvaliokunta huomauttaa, että lain soveltamisala on varsin laaja ja siten mahdolliset epäselvyydet sen tulkinnassa saattaisivat aiheuttaa epävarmuutta markkinoilla. Talousvaliokunta pitää kuitenkin nyt ehdotettua sääntelyä varsin täsmällisenä ja arvioi, ettei sen tulkinta aiheuttane merkittäviä ongelmia. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että menettelyt mahdollisia lunastustilanteita varten suunnitellaan sujuviksi siten, että viranomaisen väliintulo ei aiheuta kohtuuttoman pitkiä epävarmuusaikoja kiinteistökauppoihin ja että tämän lainsäädännön vaikutuksia seurataan myös markkinoiden toimivuuden näkökulmasta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TaVL 62/2018 vp

Helsingissä 16.1.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller